

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

СЛУЖИНСЬКА ЛЕСЯ БОГДАНІВНА

УДК: 378.057.212

**ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО МЕНЕДЖЕРА-ЕКОНОМІСТА
ДО ПРОФЕСІЙНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

**Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук**

Хмельницький – 2012

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник – доктор педагогічних наук, доцент **Мельничук Ірина Миколаївна**, Тернопільський державний медичний університет імені І. Я. Горбачевського, завідувач кафедри філософії та суспільних дисциплін.

Офіційні опоненти : доктор педагогічних наук, професор **Пальчевський Степан Сергійович**, Рівненський державний гуманітарний університет, професор кафедри загальної і соціальної педагогіки та управління освітою;

кандидат педагогічних наук, доцент **Калаур Світлана Миколаївна**, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, доцент кафедри соціальної педагогіки.

Захист дисертації відбудеться 7 грудня 2012 р. о 12 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 70.052.05 Хмельницького національного університету за адресою: зал засідань, вул. Інститутська, 11, м. Хмельницький, 29016.

З дисертацією можна ознайомитися у науковій бібліотеці Хмельницького національного університету за адресою: вул. Кам'янецька, 110/1, м. Хмельницький, 29016.

Автореферат розісланий 2 листопада 2012 р.

Учений секретар
спеціалізованої

вченої

ради

Н.В. Подлевська

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Глобалізаційні процеси у світі, трансформація соціально-економічних і політичних процесів в Україні відкривають широкі можливості для становлення і розвитку нових видів професійної діяльності. Однією з них стала професія менеджерів, здатних вирішувати на фаховому рівні актуальні проблеми підприємства і соціальної інфраструктури. Удосконаленню управління в сучасному світі сприяє розвиток фундаментальної та прикладної науки, технологічний і соціальний прогрес, розвиток вищої освіти для підготовки висококваліфікованих фахівців. Особливої актуальності набуває самореалізація, самовдосконалення та змога розкрити свій творчий потенціал управлінця – менеджера-економіста, котрий буде зміцнювати й розширювати економічні зв'язки з іншими країнами на основі власної конкурентоспроможності.

Виникає потреба в підготовці менеджера-економіста, який відповідав би європейському та світовому рівню професійної компетентності учасників ринку праці. Тому майбутні фахівці цього профілю покликані бути не лише хорошими управлінцями, а й бездоганно володіти іноземними мовами, зокрема німецькою, що є однією з найвідоміших європейських мов нашого часу, оскільки Федеративна Республіка Німеччини належить до провідних індустриальних країн світу. Адже на межі XIX-XX ст. німецька мова була чи не найбільш уживаною мовою фахівців-економістів. За своєю загальною економічною потужністю вона посідає третє, а в світовій торгівлі – друге місце. Саме такі чинники спонукають майбутнього менеджера-економіста до ґрунтовного вивчення німецької мови з метою фахової самореалізації у професійній діяльності.

Дослідженням підготовки фахівців у контексті теорії професійної діяльності займалися М. Дяченко, І. Зязюн, Л. Кадченко, Л. Кандибович, Л. Кондрашова, Ю. Кулюткін, М. Левітов, О. Лукаш, В. Сластьонін, Н. Талізїна та ін. Різні аспекти професійної освіти в сучасних умовах розглянуті в працях А. Вербицького, Б. Запесоцького, В. Зінченка та ін. У контексті підготовки фахівців-економістів заслуговують на увагу наукові праці В. Пишуліна, В. Стасюк, С. Тарасової та ін. Самовизначення людини як суб'єкта професійної діяльності є предметом досліджень Є. Клімова, І. Кона та інших науковців-дослідників. Водночас питання цілеспрямованої підготовки майбутнього менеджера-економіста до професійної самореалізації не було предметом спеціального наукового дослідження.

Основою професійної самореалізації майбутнього фахівця є професійне самовизначення студента. На цьому шляху він конкретизує певні акмеологічні цілі для власного професійного та особистісного зростання. «Акме» у професійному розвитку майбутнього менеджера-економіста означає високий фаховий рівень під час навчання у вищій школі. Тому впровадження акмеологічного підходу буде доцільним у підготовці до професійної самореалізації майбутнього менеджера-економіста. Сутність акмеологічного

підходу полягає в такій організації навчального процесу, коли особистісні та суб'єктно-діяльнісні характеристики майбутнього фахівця вивчаються в єдності, в усіх взаємозв'язках та опосередкуваннях, що сприяє досягненню студентом вищих рівнів професійного зростання під час підготовки у ВНЗ з метою його самореалізації.

Однак проблема підготовки майбутнього менеджера-економіста до професійної самореалізації на засадах акмеологічного підходу не була предметом спеціального наукового дослідження, що й зумовлює його актуальність. Крім того, теоретичний аналіз літературних джерел з підготовки майбутнього менеджера-економіста та досвід практичної роботи дали змогу виокремити низку суперечностей, які виникли в процесі професійного становлення майбутніх фахівців економічного профілю: між зростаючими потребами суспільства в підготовці висококваліфікованих менеджерів-економістів і реальним рівнем підготовки фахівця економічного профілю; між декларуванням провідної ролі менеджера-економіста в розвитку економіки та низьким рівнем прагнення до самореалізації майбутніх фахівців цього профілю; між чинною системою підготовки майбутніх менеджерів-економістів та необхідністю її вдосконалення на основі орієнтації на розвиток особистості менеджера-економіста з метою його професійної самореалізації на засадах акмеологічного підходу.

Актуальність окресленої проблеми, важливість вирішення наявних суперечностей, недостатня теоретична і методична розробленість та нагальна потреба у виробленні практичних механізмів підготовки студентів цього профілю до професійної самореалізації зумовили вибір теми дослідження **«Підготовка майбутнього менеджера-економіста до професійної самореалізації»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконане відповідно до плану науково-дослідних робіт кафедри педагогічної майстерності і освітніх технологій Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка з теми «Теоретико-методичні засади освітніх технологій та їх впровадження у навчальні заклади різного рівня акредитації» (№ 01070002394).

Тема дисертації затверджена вченою радою Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (протокол №5 від 23.12.2008 р.) та узгоджена в Раді з координації наукових досліджень у галузі педагогіки і психології НАПН України (протокол №5 від 16.06.2009 р.).

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх менеджерів-економістів.

Предмет дослідження – педагогічні умови підготовки майбутніх менеджерів-економістів до професійної самореалізації на засадах акмеологічного підходу.

Мета дослідження – розробити, обґрунтувати та експериментально перевірити педагогічні умови і модель підготовки майбутніх менеджерів-економістів до професійної самореалізації на засадах акмеологічного підходу.

Відповідно до поставленої мети сформульовано основні **завдання** дослідження:

1. На основі аналізу наукової літератури визначити теоретичні основи та особливості підготовки менеджерів-економістів до професійної самореалізації.

2. Проаналізувати стан готовності до професійної самореалізації майбутніх менеджерів-економістів і визначити компоненти, критерії та рівні такої готовності.

3. Виявити та теоретично обґрунтувати педагогічні умови підготовки майбутніх менеджерів-економістів до професійної самореалізації на засадах акмеологічного підходу.

4. Розробити й експериментально перевірити модель підготовки майбутніх менеджерів-економістів до професійної самореалізації під час вивчення таких дисциплін: «Іноземна мова», «Іноземна мова професійного спрямування», «Країнознавство», «Менеджмент».

Методи дослідження. Для вирішення сформульованих у дослідженні завдань було використано комплекс взаємопов'язаних методів: *теоретичні* – аналіз офіційних і нормативних документів, педагогічної, психологічної літератури та навчально-методичних матеріалів з метою розуміння проблеми підготовки майбутніх менеджерів-економістів; аналіз, синтез, абстрагування, узагальнення, прогнозування, проектування, моделювання, за допомогою яких зіставлялися теоретичні та практичні підходи до розуміння особливостей підготовки майбутніх фахівців економічної сфери, розроблялася модель формування підготовки майбутніх менеджерів-економістів; *емпіричні* – анкетування, бесіди, опитування, тестування для організації самоаналізу і самооцінки студентів; спостереження, узагальнення педагогічного досвіду викладачів, діагностування з метою встановлення рівнів готовності студентів до професійної самореалізації; педагогічний експеримент з метою перевірки ефективності реалізації визначених педагогічних умов професійної підготовки майбутніх менеджерів-економістів на засадах акмеологічного підходу; *методи математичної статистики* застосовувалися для обробки отриманих результатів, аналізу та перевірки гіпотез і встановлення кількісних залежностей між досліджуваними явищами та процесами.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що *уперше* визначено і теоретично обґрунтовано сукупність педагогічних умов, реалізація яких сприяє ефективній підготовці майбутніх менеджерів-економістів до професійної самореалізації (підвищення пізнавального інтересу до професійної самореалізації; підсилення мотиваційних установок до професійної самореалізації; реалізація акмеологічного підходу в

навчально-виховному процесі ВНЗ економічного профілю; реалізація або використання соціокультурного підходу до іншомовної освіти майбутніх менеджерів-економістів; розробка та використання комплексу тренінгових занять) та розроблено модель підготовки майбутнього менеджера-економіста до професійної самореалізації, яка відображає взаємозв'язки між її складниками: метою, принципами, етапами, засобами, педагогічними умовами підготовки майбутніх менеджерів-економістів, критеріями, компонентами, показниками та рівнями готовності студентів, що підтверджені результатами проведеного експериментального дослідження; *удосконалено* сутність та зміст компонентів готовності студентів (цілемотиваційний, предметно-практичний, особистісний, змістовий, рефлексивний) до професійної діяльності та визначено їх показники за чотирма рівнями: високим, достатнім, задовільним і низьким; *набуло подальшого розвитку* вдосконалення процесу організації навчально-пізнавальної діяльності студентів з урахуванням особливостей професійної підготовки майбутніх менеджерів-економістів з метою професійної самореалізації на засадах акмеологічного підходу в процесі вивчення дисциплін економічного циклу та іноземної мови.

Практичне значення отриманих результатів полягає в розробці й упровадженні в підготовку майбутніх менеджерів-економістів у ВНЗ навчально-методичного забезпечення, яке містить автентичні матеріали та комплекс мовленнєвих вправ для формування у майбутніх менеджерів-економістів готовності до професійної діяльності на засадах акмеологічного підходу під час вивчення дисциплін «Іноземна мова», «Іноземна мова професійного спрямування», «Країнознавство», «Менеджмент». Здійснено апробацію інструментарію для діагностики рівнів підготовки, педагогічних умов та оптимальних засобів підготовки майбутнього менеджера-економіста до професійної самореалізації на засадах акмеологічного підходу. Висновки і пропозиції дослідження враховано при вдосконаленні навчальних програм з досліджуваних дисциплін, а матеріали та методичні розробки використано в процесі підготовки майбутнього менеджера-економіста до професійної самореалізації.

Результати дослідження **впроваджено** у навчальний процес Тернопільського національного економічного університету (довідка №126-24/992 від 06.04.2012 р.); Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя (довідка №1073 від 26.04.2012 р.); Львівської державної фінансової академії (довідка №01-13/612 від 11.05.2012 р.); Луцького національного технічного університету (довідка №1069-20-34 від 18.05.2012 р.).

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дослідження обговорювалися та отримали схвалення на всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях: «Методичні аспекти викладання іноземних мов у вищих закладах освіти»

(Київ, 2004); «Проблеми та перспективи лінгвістичних досліджень в умовах глобалізаційних процесів» (Тернопіль, 2009); «Проблеми та перспективи лінгвістичних досліджень в умовах глобалізаційних процесів» (Тернопіль, 2011); «Наука: теорія і практика» (Перемишль, 2012) та на звітних наукових конференціях викладачів Тернопільського національного економічного університету (2008-2012 рр.).

Публікації. Основні результати дослідження відображено в 11 одноосібних наукових працях, з них 6 статей у фахових виданнях України, 5 – у збірниках матеріалів конференцій.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація загальним обсягом 280 сторінок складається зі вступу, трьох розділів, висновків, 10 додатків на 74 сторінках та списку використаних джерел (261 найменування, з яких 13 – іноземною мовою). Основний зміст дисертації викладено на 180 сторінках комп'ютерного тексту, який містить 7 рисунків і 11 таблиць.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність і доцільність теми дослідження; проаналізовано стан її дослідженості в науковій літературі; визначено мету та завдання, об'єкт і предмет дослідження; обґрунтовано наукову новизну; розкрито практичне значення роботи; наведено відомості про апробацію та впровадження результатів дослідження в практику.

У **першому розділі** – «Теоретичні основи підготовки майбутніх менеджерів-економістів до професійної самореалізації» – здійснено теоретичний аналіз досліджуваної проблеми, розкрито сутність дефініцій та особливостей підготовки майбутніх менеджерів-економістів до професійної самореалізації; обґрунтовано доцільність акмеологічного підходу до формування готовності у майбутніх менеджерів-економістів до професійної самореалізації.

Аналіз літературних джерел показав, що поняття *«готовність»* найчастіше трактується як визначений стан свідомості, психіки, функціональних систем у ситуації відповідальних дій або підготовки до них (С. Манукова, І. Мельничук, В. Сластьонін, В. Чайка, Н. Яковлева).

Професійна підготовка майбутніх менеджерів-економістів у контексті реалізації інноваційних підходів до вивчення навчальних дисциплін для фахівців з міжнародної економіки характеризується низкою особливостей: важливість акцентуації уваги на економічній та іншомовній підготовці студентів; підготовка студентів до професійної самореалізації; використання у навчальному процесі акмеологічного підходу.

Поняття *«професійна готовність»* розглядається науковцями як суб'єктивний стан особистості, котра вважається здібною і підготовленою до виконання певної професійної діяльності і прагне її виконувати (Н. Болтенков); як складне особистісне формування, яке поєднує ідейно-моральні професійні погляди і переконання, професійну спрямованість

психічних процесів, самооволодіння, оптимізм, налаштування на професійну роботу, здатність на подолання труднощів, самооцінку результатів своєї праці, потребу в професійному самовихованні, що забезпечує високі результати праці фахівця в економічній сфері (Л. Кондашова).

З'ясовано, що *структура* професійної готовності майбутнього менеджера-економіста ґрунтується на динамічній взаємодії таких компонентів: *цілемотиваційного* (М. Дяченко, З. Рачкова), *предметно-практичного* (А. Линенко), *особистісного* (З. Курлянд, Р. Хмелюк), *змістового* (М. Кулакова, В. Стасюк) та *рефлексивного* (І. Гавриш, Л. Кандибович). Обрані компоненти позитивно впливають на забезпечення самореалізації студентів. Поняття «самореалізація» трактується науковцями по-різному: повна реалізація можливостей (К. Хорні); прагнення людини до найбільш повного виявлення і розвитку своїх можливостей та здібностей (К. Роджерс); внутрішня тенденція розвитку себе, тобто самовираження (Ф. Перлз); прагнення людини стати тим, ким вона може стати (А. Маслоу) та ін. Професійна самореалізація пов'язує в єдине ціле наявність і прояв задатків і здібностей до фахової діяльності та потреб, які характеризують мотиваційну сторону й спрямування цієї діяльності (К. Платонов).

Визначено структуру професійної самореалізації, основою якої є особистісні передумови та соціальні фактори. До перших віднесено професійне спрямування інтересу; здібності до визначеного виду діяльності; налаштування на розвиток певних якостей і властивостей особистості; рівень інтуїтивної передбачуваності; задатки до розвитку інтелекту. До інших належать: потреби; спрямування на професійну діяльність; рівень активності прояву «Я» у соціумі (Г. Левова). Самореалізація передбачає встановлення і досягнення професійних вершин. Закономірності та феномени розвитку людини в період її зрілості і особливо при досягненні нею найбільш високого рівня у цьому розвитку вивчає акмеологія, яка трактується вченими як наука про вдосконалення, корекцію і реорганізацію творчої діяльності досвідчених фахівців (А. Деркач, Н. Кузьміна); про механізми вдосконалення людської діяльності на базі новітніх інноваційних технологій (С. Калаур). Підготовка до професійної самореалізації може бути більш ефективною за допомогою реалізації акмеологічного підходу, коли індивідуальні, особистісні і суб'єктно-діяльнісні характеристики майбутнього фахівця вивчаються в єдності та в усіх взаємозв'язках для того, щоб сприяти досягненню студентом вищих рівнів самореалізації.

У **другому розділі** – «Педагогічна технологія підготовки майбутніх менеджерів-економістів до професійної самореалізації на засадах акмеологічного підходу» – розглянуто організацію підготовки майбутніх менеджерів-економістів до професійної самореалізації на засадах акмеологічного підходу; визначено критерії, показники та стан сформованості готовності майбутніх менеджерів-економістів до професійної самореалізації; конкретизовано педагогічні умови професійної самореалізації

в процесі підготовки у ВНЗ та обґрунтовано педагогічну технологію підготовки майбутніх менеджерів-економістів до професійної самореалізації.

З метою визначення ефективності організації підготовки майбутніх менеджерів-економістів до професійної самореалізації був проведений констатувальний етап експерименту з використанням експрес-методик і тестів на визначення інтересу, мотивації до майбутньої професійної діяльності і рівня знань з іншомовних та фахових дисциплін. На цьому етапі в експерименті брали участь 216 студентів I-IV курсів Тернопільського національного економічного університету, факультету міжнародного бізнесу та менеджменту, за спеціальністю «Міжнародна економіка». Результати емпіричного дослідження показали, що 26,3% з усіх опитаних студентів мають низький рівень готовності до професійної діяльності, 27,2% – задовільний, 34,9% – достатній і лише 11,6% – високий. Низькі показники пояснюються недостатньою готовністю майбутніх менеджерів-економістів до професійної діяльності. За допомогою отриманих результатів було уточнено критерії, показники їх прояву та рівні сформованості готовності майбутніх менеджерів-економістів до професійної самореалізації.

Низький рівень готовності студентів до майбутньої професійної самореалізації проявляється за такими ознаками: спрямованість студента на здобуття спеціальності «Міжнародна економіка», що обумовлюється здебільшого зовнішніми мотивами: такі студенти не виявляли бажання брати участі в проведенні практичних семінарів; у бесідах займали пасивну позицію; мали лише елементарні знання з іноземної мови. У них відсутні навички читання та перекладу економічних статей, тому двосторонній переклад базувався тільки на використанні словників. Для них властиві: низька обізнаність специфіки професійної діяльності в економічній сфері; недостатнє розуміння значення професійної діяльності для суспільства; недостатні знання сутності функціональних обов'язків; нечітке усвідомлення відповідальності за якість та результати своєї діяльності. *Задовільний рівень* готовності майбутніх менеджерів-економістів до професійної самореалізації властивий студентам, у яких інколи присутній інтерес до виконання завдань. Вони не завжди виявляють бажання брати участь у професійно спрямованій взаємодії іншомовного спілкування, мають задовільний рівень підготовки із дисциплін економічного циклу, не впевнені у своїх уміннях і навичках відобразити зразок вільної професійної поведінки в певній фаховій ситуації; не вміють правильно висловити свою думку, не беруть активної участі в дискусіях. Для них властива недостатня сформованість умінь щодо складання ділових документів. *Достатній рівень* готовності до професійної самореалізації передбачає, що студент чітко і відповідально виконує усі завдання, інколи пропонує власні варіанти вирішення професійних завдань. Для студента властива повна сформованість умінь щодо складання ділових документів. Він швидко набуває впевненості у виконанні професійних дій і навичок професійної поведінки. *Високий рівень* готовності майбутнього

менеджера-економіста до професійної самореалізації визначався за такими ознаками: студент характеризувався наявністю фахових знань і високорозвинених спеціально-практичних умінь та навичок, які забезпечували йому виконання практичних завдань професійного характеру на високому рівні. Студент правильно і самостійно готував ділові документи; був обізнаний зі специфікою професійної діяльності менеджера-економіста з використанням іноземної мови; розумів значення своєї професійної діяльності для суспільства; знав сутність функціональних обов'язків; мав глибоке усвідомлення відповідальності за якість та результати своєї діяльності.

Аналіз отриманих результатів у ході констатувального етапу експерименту свідчить про необхідність модернізації системи підготовки майбутнього фахівця до професійної самореалізації в руслі сучасних вимог та актуалізації цілеспрямованої підготовки майбутнього менеджера-економіста на засадах акмеологічного підходу, оскільки згідно досліджень акмеологічний підхід переводить навчання з режиму функціонування до режиму розвитку. При цьому значно підвищується якість освіти, тому що в усіх суб'єктів освіти систематизуючими стають пізнавальні мотиви, навчання стає внутрішньою потребою, а творче переосмислення дійсності стає провідним. Визначені особливості та структурно-компонентний склад готовності до професійної самореалізації дають змогу цілісно та всебічно розглянути та обґрунтувати педагогічні умови, що сприяють підготовці студентів економічного профілю. Формування готовності майбутніх менеджерів-економістів до професійної самореалізації досягалося шляхом реалізації сукупності взаємозв'язаних і взаємообумовлених педагогічних умов.

Педагогічна умова – *підвищення пізнавального інтересу майбутніх менеджерів-економістів до професійної самореалізації* – полягає в якості та тривалості стану готовності майбутнього менеджера-економіста до професійної самореалізації й визначається зацікавленістю студентів процесом пізнання внутрішнього світу, розкриттям резервного потенціалу, реалізацією його в професійній діяльності. Інтерес є спеціальним психічним механізмом, спонукальною силою активності, самореалізації майбутнього менеджера-економіста в професійній діяльності та приносить емоційне задоволення виконаною роботою. Тому для реалізації зазначеної педагогічної умови ми вводили у процес підготовки майбутніх менеджерів-економістів професійно-спрямовані цікаві практичні завдання, які спеціально розроблені для аудиторної та позааудиторної роботи студентів. З позиції основних положень теорії інтересу готовність майбутнього менеджера-економіста до професійної самореалізації є метою, потребою, мотивом, ставленням, схильністю, вольовим імпульсом, задоволенням реалізації потреб.

Реалізація педагогічної умови з *підсилення мотиваційних установок до професійної самореалізації* передбачала вивчення спрямованості мотивації

студента на досягнення акме в професії менеджера-економіста і розглядалася як потреба в досягненні мети. Досягнення мети в професійній самореалізації майбутнього менеджера-економіста набуває ціннісної значущості, коли студент усвідомлює важливість цього процесу для себе, що віддзеркалює його індивідуальні особливості, які є реальними, потенційними, об'єктивними, адекватними, спрямованими на вирішення суперечностей між об'єктивним характером потреби та суб'єктивним характером її задоволення. Цінним є те, що вони спонукають майбутнього менеджера-економіста до активності (В. Лозова), перемоги, успіху, руху вперед. Реалізація цієї педагогічної умови здійснювалася шляхом виконання професійно-спрямованих вправ.

Педагогічна умова – *запровадження акмеологічного підходу в навчально-виховний процес ВНЗ економічного профілю* – передбачає формування предметно-практичного компоненту. Засобами її реалізації є навчально-методичне забезпечення, яке містить автентичні матеріали та комплекс мовленнєвих вправ для формування у майбутніх менеджерів-економістів готовності до професійної діяльності на засадах акмеологічного підходу. Навчально-методичне забезпечення вирішує такі завдання: організацію підготовки майбутніх менеджерів-економістів на основі формування соціальної компетентності, яка орієнтована на інтенсивне спілкування, успішну комунікацію та ефективну взаємодію. Для цього розроблені багаторівневі навчально-методичні комплекси, які враховували вікові та психологічні особливості студентів ВНЗ, спрямовувалися на розвиток професійно значущих якостей. Ефективній реалізації цієї педагогічної умови сприяло виконання комплексу вправ, спрямованих на розвиток навичок читання, письма, монологічного та діалогічного мовлення.

Педагогічна умова – *соціокультурний підхід до мовної освіти майбутніх менеджерів-економістів* – пов'язана зі змістовим компонентом і полягала: в розвитку комунікативної культури студентів та усвідомлення себе як носія національних цінностей; навчання етики поведінки в суспільстві та етики спілкування, іншомовного спілкування в контексті діалогу культур; орієнтації на міжпредметні культурологічні знання студентів, які є основою у процесі формування соціальної компетентності. Реалізація даної педагогічної умови здійснювалася шляхом упровадження в навчальний процес дисципліни «Країнознавство».

Реалізація педагогічної умови – *розробка і використання комплексу тренінгових занять* – передбачала формування у студентів особистісно-професійної компетенції в міжособистісній взаємодії. Засобами реалізації визначено методичне забезпечення «Комплекс тренінгових занять для майбутніх менеджерів-економістів». Методичне забезпечення вирішує такі завдання: навчання студентів вступати в контакт, формулювати питання, вести «малу розмову», стимулювати співрозмовника до з'ясування його позиції, пропозиції та ін.; чути й зрозуміти те, що мав на увазі співрозмовник;

зрозуміти те, що співрозмовник був неспроможний висловити; передати партнеру, що його почули і зрозуміли; вирівнювати емоційне напруження в бесіді.

Педагогічна технологія формування готовності майбутніх менеджерів-економістів до професійної самореалізації розроблялася з урахуванням її основних ознак: *доцільності* – будь-яка технологія повинна містити опис мети і завдань, на вирішення яких спрямовані проєктовані способи та дії; *результативності* – наявності вагомих результатів; *алгоритмічності* – фіксації послідовності дій викладача та студентів; *відтворюваності* – систематичного використання алгоритму дій і засобів в організації педагогічного процесу; *керованості* – можливості планування, організації, контролю і коректування дій; *проєктування* – технологія створюється і реалізується штучним способом, підлягає модернізації і коректуванню з урахуванням конкретних умов.

Для підготовки майбутніх менеджерів-економістів до професійної самореалізації на засадах акмеологічного підходу розроблена спеціальна програма, яка складалася з *трьох етапів* підготовки студентів. Кожен з етапів передбачав поглиблення, узагальнення і систематизацію професійних знань, поступове формування професійних умінь, розвиток якостей особистості майбутнього менеджера-економіста, необхідних для професійної самореалізації, що відображено в структурно-схематичній моделі (рис.1). *Перший етап* підготовки майбутнього менеджера-економіста до професійної самореалізації (1 курс) передбачав оволодіння студентами базовим рівнем іноземної мови, під час вивчення дисципліни «Іноземна мова». Метою навчання і головним завданням визначено формування вмінь та навичок з усіх видів мовленнєвої діяльності. *Другий етап* (2-3 курси) полягає у вивченні професійно-зорієнтованої іноземної мови паралельно з вивченням дисциплін «Країнознавство», «Менеджмент». Метою і головним завданням іншомовної підготовки була організація навчально-пізнавальної діяльності студентів. На *третьому етапі* (4 курс) реалізована завершальна стадія підготовки майбутнього менеджера-економіста до професійної самореалізації. Удосконалена програма і тематичний план дисциплін «Іноземна мова професійного спрямування» і «Менеджмент», орієнтованих на повну та ґрунтовну підготовку студентів до професійної самореалізації. У результаті інтегративного підходу до освоєння зазначених дисциплін відбувалося формування необхідної комунікативної спроможності студентів у ситуаціях професійного спілкування в усній та писемній формах під час обговорення загальноекономічної тематики, що сприяло виробленню у майбутніх менеджерів-економістів упевненості у власній готовності до роботи за фахом і стимулювало студентів до визначення нових акмеологічних цілей для професійного зростання та самореалізації.

Таким чином, упровадження розробленої моделі підготовки майбутнього менеджера-економіста до професійної самореалізації *сприяло*

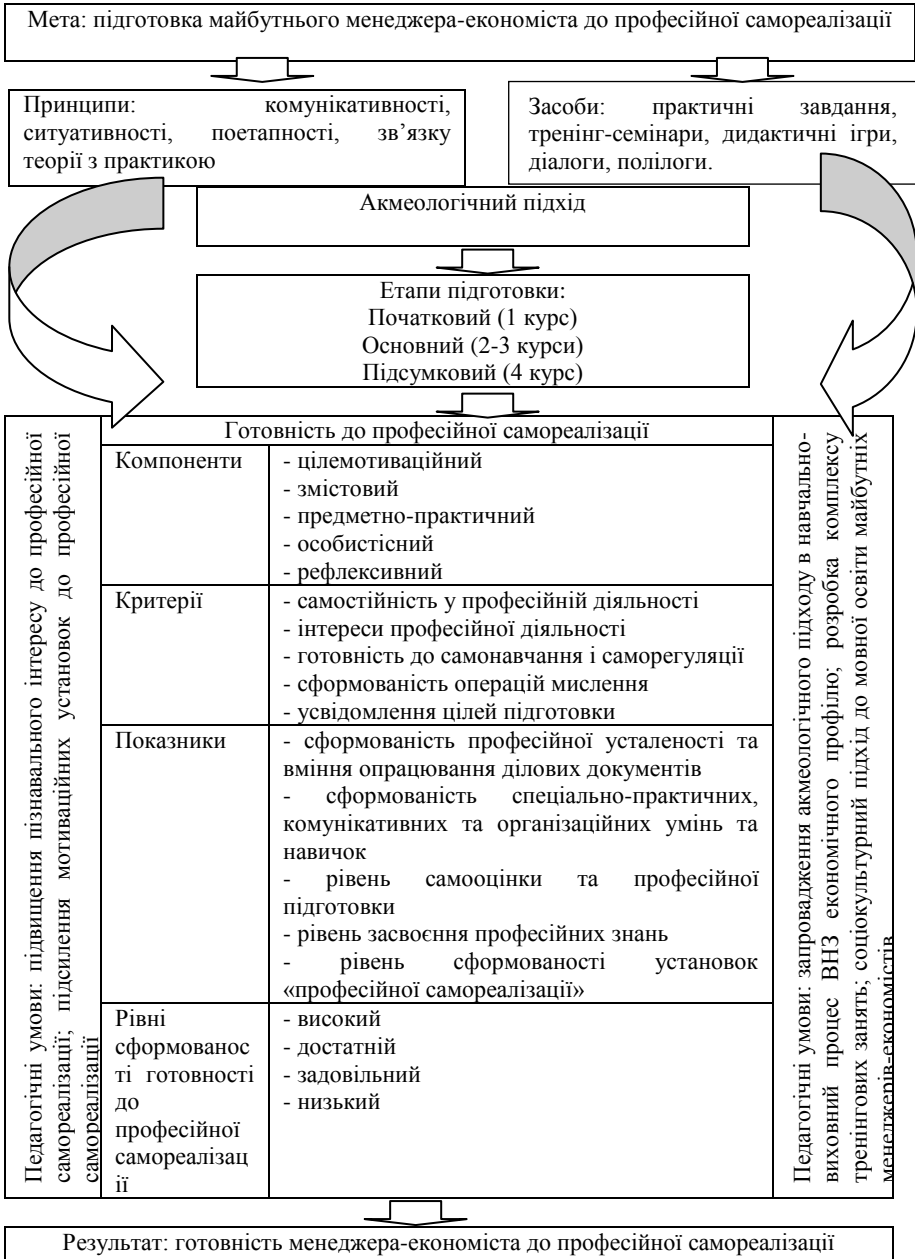

Рис. 1. Модель підготовки майбутнього менеджера-економіста до професійної самореалізації

формуванню у студентів стійких професійних мотивів, прагнення до здобуття належного рівня готовності до професійної діяльності, важливих особистісних якостей, необхідних для визначення акмеологічних цілей та їх досягнення; засвоєнню знань, що визначали специфіку діяльності майбутнього менеджера-економіста; оволодінню уміннями і навичками професійної роботи; орієнтації майбутніх менеджерів-економістів на професійне самовдосконалення.

У **третьому розділі** – «Реалізація підготовки майбутніх менеджерів-економістів до професійної діяльності» – висвітлено організацію і методику формувального етапу експерименту, проаналізовано його результати і зроблено висновки.

Дослідно-експериментальна робота, у якій брали участь 216 студентів факультетів економічного профілю, здійснювалася на базі Тернопільського національного економічного університету. Дослідження здійснювалось у два етапи (констатувальний і формувальний) упродовж 2009-2011 рр. На констатувальному етапі шляхом анкетування, тестування, спостереження за студентами під час занять з іншомовних та фахових дисциплін встановлено вхідний рівень готовності студентів до професійної самореалізації.

Формувальний етап експерименту проводився з метою підготовки майбутніх менеджерів-економістів до професійної самореалізації на засадах акмеологічного підходу і проходив у три етапи: підготовчий, основний, підсумковий. На кожному з них забезпечувалася дієвість сукупності взаємозв'язаних педагогічних умов, які реалізовувалися за допомогою комплексу відповідних засобів.

На підготовчому етапі розроблено й апробовано навчально-методичне забезпечення, яке містить автентичні матеріали та комплекс мовленнєвих вправ для формування у майбутніх менеджерів-економістів готовності до професійної діяльності на засадах акмеологічного підходу. Конкретизовано методику професійної підготовки студентів з метою їх самореалізації під час навчання, а в майбутньому – в процесі фахової діяльності. Визначено й обґрунтовано оптимальні педагогічні умови формування готовності майбутніх менеджерів-економістів до професійної самореалізації у процесі профільного навчання. Проаналізовано результати самооцінки готовності майбутніх менеджерів-економістів до професійної самореалізації.

На основному етапі реалізувалися визначені педагогічні умови та модель формування професійної самореалізації майбутніх менеджерів-економістів на засадах акмеологічного підходу. Заняття проводилися з використанням презентаційних методик, тренінгових вправ і проблемно-пошукових методів навчання. Особливістю практичних занять було домінування ігрових і тренінгових методів роботи. Під час вивчення дисциплін, визначених для проведення експерименту («Іноземна мова», «Іноземна мова професійного спрямування», «Країнознавство», «Менеджмент»), навчання відбувалося з використанням таких видів

діяльності студентів: передача змісту прочитаного тексту; розвиток умінь письма; розвиток умінь монологічного мовлення; загально-комунікативне та професійно-спрямоване діалогічне мовлення, походились тренінг-семінари. Використовувались передекспериментальні та постекспериментальні тести. За допомогою тестових завдань перевірялася повнота та міцність засвоєння студентами знань, розуміння можливостей їх застосування у професійній діяльності. За допомогою тестування здійснено перевірку рівня знань майбутніх менеджерів-економістів і встановлено: рівень теоретичної підготовки з іноземної мови; знання професійно спрямованої іншомовної термінології; уміння складати діалоги професійної комунікації; уміння написати повідомлення, резюме, ділового листа; навички та вміння вести діалогічне іншомовне спілкування професійного спрямування.

На підсумковому етапі відбувалася інтеграція професійних знань студента і його вмінь і навичок іншомовної комунікації у фаховому середовищі, що знаходило відображення в діях майбутніх менеджерів-економістів у змодельованих ситуаціях, де студент мав змогу самореалізуватися як фахівець. Здійснювалася перевірка готовності майбутнього менеджера-економіста до професійної самореалізації, що формувалася на засадах акмеологічного підходу.

Таблиця 1

Узагальнені результати формувального етапу експериментального дослідження

Група	Етап контролю / КС	Показники рівнів готовності студентів до професійної самореалізації								
		Високий (5 балів)		Достатній (4 бали)		Задовільний (3 бали)		Низький (2 бали)		СП
		КС	%	КС	%	КС	%	К С	%	
К Г	ВК – 112 ст.	2	1,79	40	35,71	66	58,93	4	3,57	3,36
	ПК – 94 ст.	5	5,32	35	37,23	54	57,45	0	0	3,48
Е Г	ВК – 104 ст.	2	1,92	36	34,62	63	60,58	3	2,88	3,36
	ПК – 92 ст.	19	20,65	49	53,26	24	26,09	0	0	3,95

На усіх етапах забезпечувалася реалізація визначених педагогічних умов та проводилася корекція навчально-пізнавальної діяльності студентів.

Результати дослідження (табл.1) дали змогу визначити показники рівнів готовності студентів до професійної самореалізації та порівняти їх з результатами на етапі вихідного контролю.

Аналіз даних таблиці дав змогу дійти висновку про ефективність експериментальної методики та її позитивний вплив на формування готовності до професійної самореалізації майбутніх менеджерів-економістів на засадах акмеологічного підходу. Оскільки кількість студентів в КГ і ЕГ постійно змінювалася протягом експериментального дослідження, то

порівнювали результати у відсотках, а саме: за показниками високого рівня в КГ відбулося збільшення кількості студентів від 1,79 % до 5,32% (на 3,53%), а в ЕГ – від 1,92% до 20,65% (на 18,73%), що на 15,2% більше, ніж в КГ; за показниками достатнього рівня в КГ збільшилася кількість студентів від 35,71% до 37,23% (на 1,52%), а в ЕГ – від 34,62% до 53,26% (на 18,64), що на 17,12% більше, ніж в КГ; за показниками задовільного рівня в КГ зменшилася кількість таких студентів від 58,93% до 57,45% (на 1,48%), а в ЕГ – від 60,58% до 26,09% (на 34,49%), що на 33,01% краще, ніж в КГ; за показниками низького рівня в обох категоріях груп на завершених формувальному етапі експерименту не було студентів з таким рівнем готовності до професійної самореалізації.

З метою перевірки достовірності отриманих результатів дисертаційного дослідження і формулювання висновків використані методи порівняльного аналізу результатів КГ та ЕГ і їх математичної обробки. Перевірка ефективності реалізації технології підготовки майбутніх менеджерів-економістів до професійної діяльності проводилася з використанням F-критерію. Величина його показника в експериментальних групах (F_{emp} -ЕГ) становила 1,43 і розташовується в зазначених межах вірогідності, а показник F_{emp} -КГ із значенням 1,06 виходить за межі вірогідності.

Отже, ефективність формування готовності майбутніх менеджерів-економістів до професійної самореалізації на засадах акмеологічного підходу залежить від цілеспрямованого застосування запропонованої методики навчання. Позитивні зміни, що відбулися під впливом проведеного експерименту, вказують на доцільність застосування у навчально-виховному процесі акмеологічного підходу.

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено узагальнення теоретичних і практичних досліджень та запропоновано нове розв'язання проблеми підвищення якості підготовки майбутніх менеджерів-економістів шляхом формування готовності до самореалізації на засадах акмеологічного підходу. Результати проведеного дослідження дали підставу зробити такі висновки:

1. Активним учасником економічних процесів сучасного суспільства є менеджер-економіст, котрий має високий рівень фахової підготовки, необхідної для його самореалізації у майбутній професійній діяльності. У ході аналізу наукової педагогічної літератури встановлено, що професійна самореалізація – це наявність і прояв мотивів, прагнень, потреб, задатків та здібностей особистості до компетентного виконання фахових дій з метою досягнення вершин у професійній діяльності. Теоретичними основами формування готовності майбутніх менеджерів-економістів до професійної самореалізації визначено нормативні документи про вищу освіту, концепцію розвитку економічної освіти, спеціальну літературу з основ менеджменту,

дослідження інноваційних напрямів професійної підготовки майбутніх менеджерів-економістів із застосуванням акмеологічного підходу. Особливостями професійної підготовки менеджерів-економістів на сучасному етапі розвитку суспільства є врахування глобалізаційних процесів у світі, що потребує акцентуації уваги майбутніх фахівців на важливості та необхідності інтеграції спеціальної економічної та іншомовної підготовки для цілеспрямованого формування готовності до професійної самореалізації й актуалізує використання у навчальному процесі акмеологічного підходу.

2. З метою аналізу стану готовності студентів до професійної самореалізації в майбутньому конкретизовано сутність поняття «готовність», яке розуміється як інтегральна характеристика ділових і особистісних якостей студента, відображає рівень його фахових знань, умінь, навичок і досвіду, обумовлює здатність до здійснення професійної діяльності та є передумовою досягнення професійних вершин. На констатувальному етапі дослідження встановлено недостатню готовність майбутніх менеджерів-економістів до професійної самореалізації, що актуалізує вдосконалення навчально-виховного процесу. Для оптимізації процесу формування готовності майбутніх менеджерів-економістів до професійної самореалізації обґрунтовано доцільність реалізації акмеологічного підходу в підготовці студентів. Основними компонентами процесу було визначено цілемотиваційний, предметно-практичний, особистісний, змістовий, рефлексивний, а критеріями – усвідомлення цілей підготовки до професійної самореалізації, професійні інтереси, мотиви фахового зростання, самостійність і сформованість операцій мислення, готовність до самонавчання і саморегуляції. Готовність майбутніх менеджерів-економістів до професійної самореалізації визначалася за високим, достатнім, задовільним і низьким рівнями.

3. Для оптимізації професійної підготовки майбутніх менеджерів-економістів виявлено та теоретично обґрунтовано сукупність педагогічних умов формування готовності майбутніх менеджерів-економістів до професійної самореалізації: підвищення пізнавального інтересу до професійної самореалізації; підсилення мотиваційних установок до професійної самореалізації; запровадження акмеологічного підходу в навчально-виховний процес ВНЗ економічного профілю; соціокультурний підхід до мовної освіти майбутніх менеджерів-економістів; розробка і використання комплексу тренінгових занять. Реалізація педагогічних умов відбувалася під час вивчення дисциплін «Іноземна мова», «Іноземна мова професійного спрямування», «Країнознавство», «Менеджмент».

4. Поєднання результатів теоретичних пошуків, експериментальних методів наукового дослідження та реалізації акмеологічного підходу до організації професійної підготовки фахівців економічного профілю під час вивчення економічних дисциплін та іноземної мови в певну структуру взаємопов'язаних складових спрямовувалося на створення моделі як об'єкта

теоретичного кількісного і якісного дослідження підготовки майбутніх менеджерів-економістів до професійної самореалізації на засадах акмеологічного підходу. Розроблена модель є джерелом емпіричних і теоретичних знань про можливості й наслідки впровадження обґрунтованої експериментальної методики професійної підготовки майбутніх менеджерів-економістів і гіпотетично відображає ефективність реалізації визначених педагогічних умов підготовки майбутніх менеджерів-економістів до професійної самореалізації. У моделі відображено поєднання і взаємозв'язок таких складових, як мета професійної підготовки майбутніх менеджерів-економістів на засадах акмеологічного підходу, наукові підходи, принципи, засоби, педагогічні умови навчання, критерії, компоненти, показники та рівні готовності студентів до професійної самореалізації, що відображається в результатах експериментального дослідження – сформованій готовності майбутніх менеджерів-економістів до професійної самореалізації.

5. Реалізація обґрунтованих педагогічних умов та розробленої моделі підготовки майбутніх менеджерів-економістів сприяли підвищенню рівня їх готовності до професійної самореалізації, що підтверджено статистичними змінами на високому, достатньому, задовільному і низькому рівнях. Підвищення загального середнього показника готовності студентів КГ від 3,43 бала до 3,48 бала (на 0,05 бала), а в ЕГ – від 3,69 бала до 3,95 бала (0,26 бала), що на 0,21 бал краще, ніж у КГ, свідчить про ефективність запропонованої методики професійної підготовки майбутніх менеджерів-економістів на засадах акмеологічного підходу. За допомогою методів математичної статистики доведено вірогідність і достовірність отриманих результатів на основі порівняння дисперсій та визначення F-критерію.

Проведене дослідження не охоплює всіх аспектів професійної підготовки майбутніх менеджерів-економістів. Подальші наукові пошуки будуть проводитися у напрямі вдосконалення навчально-виховного процесу шляхом розробок та апробації інших інноваційних методик з метою оптимізації підготовки майбутніх менеджерів-економістів до професійної самореалізації.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

1. Служинська Л. Б. Акмеологічний підхід у процесі формування готовності у майбутніх менеджерів-економістів до професійної самореалізації // Л. Б. Служинська // Зб. наук. праць Нац. Акад. Держ. прикорд. служби України ім. Б. Хмельницького. Серія : Педагогічні та психологічні науки. – 2011. – № 59. – С. 137 – 139.

2. Служинська Л. Б. Критерії, показники та стан сформованості готовності майбутніх менеджерів-економістів до професійної самореалізації /

Л. Б. Служинська // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. – 2012. – Вип. 22 (75). – С. 343–349.

3. Служинська Л. Б. Механізми формування здатності майбутніх менеджерів-економістів до самореалізації у процесі навчання у ВНЗ / Л. Б. Служинська // Науковий вісник Чернівецького університету. Педагогіка і психологія. – 2011. – Вип. 594. – С. 157–165.

4. Служинська Л. Б. Педагогічні умови підготовки майбутніх менеджерів-економістів до професійної діяльності / Л. Б. Служинська // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. – 2012. – Вип. 23 (76). – С. 446–452.

5. Служинська Л. Б. Самореалізація як один із факторів підготовки до професійної діяльності / Л. Б. Служинська // Зб. наук. праць Нац. акад. Держ. прикорд. служби України ім. Б. Хмельницького. Серія : Педагогічні та психологічні науки. – 2010. – № 56. – С. 127–129.

6. Служинська Л. Б. Теоретичні основи підготовки майбутніх менеджерів-економістів до професійної діяльності / Л. Б. Служинська // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. – 2010. – Вип. 8 (61). – С. 434–438.

Опубліковані праці апробаційного характеру

7. Служинська Л. Б. Готовність майбутніх менеджерів-економістів до професійної діяльності / Л. Б. Служинська // Проблеми та перспективи лінгвістичних досліджень в умовах глобалізаційних процесів : матер. III Міжнар. наук.-практ. конф. (7-8 квітня 2011 р., Тернопіль). – Тернопіль, 2011. – С. 330–332.

8. Служинська Л. Б. Етапи підготовки майбутніх менеджерів-економістів до професійної самореалізації / Л. Б. Служинська // Наука : теория и практика : матер. междунар. науч.-практ. конф. (07-15 августа 2012 г., Варшава). – Варшава, 2012. – С. 41–43.

9. Служинська Л. Б. Критерії та показники готовності майбутніх менеджерів-економістів до професійної самореалізації / Л. Б. Служинська // Наука : теория и практика : матер. междунар. науч.-практ. конф. (07-15 августа 2012г., Варшава). – Варшава, 2012. – С. 66 – 68.

10. Служинська Л. Б. Шляхи підготовки майбутнього менеджера ЗЕД до професійної діяльності / Л. Б. Служинська // Проблеми та перспективи лінгвістичних досліджень в умовах глобалізаційних процесів : матер. II Міжнар. наук.-практ. конф. (15-16 жовтня 2009 р., Тернопіль). – Тернопіль, 2009. – С. 318–320.

11. Служинська (Сухарська) Л. Б. Проблеми і система навчання лексики в немовних вузах / Л. Б. Служинська (Сухарська) // Методичні аспекти викладання іноземних мов у вищих закладах освіти : матер. наук.-практ. конф. (23 квітня 2004 р., Київ). – Київ, 2004. – С. 94–95.

АНОТАЦІЇ

Служинська Л. Б. Підготовка майбутнього менеджера-економіста до професійної самореалізації – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Хмельницький національний університет, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України. – Хмельницький, 2012.

Дисертацію присвячено дослідженню проблеми підготовки майбутніх менеджерів-економістів до професійної самореалізації на засадах акмеологічного підходу. Уточнено сутність, зміст та структуру готовності до професійної самореалізації майбутніх менеджерів-економістів; визначено критерії та рівні її сформованості, конкретизовано сутність акмеологічного підходу. Виявлено особливості підготовки майбутніх менеджерів-економістів у сучасних умовах: акцентуація уваги на економічній та іншомовній підготовці майбутніх фахівців; інтеграція спеціальної фахової та іншомовної підготовки майбутніх менеджерів-економістів, підготовка до професійної самореалізації, використання у навчальному процесі акмеологічного підходу. Виявлено та теоретично обґрунтовано сукупність педагогічних умов формування готовності майбутніх менеджерів-економістів до професійної самореалізації. Розроблена модель підготовки майбутніх менеджерів-економістів на основі акмеологічного підходу.

Ключові слова: майбутні менеджери-економісти, професійна підготовка, готовність до професійної діяльності, акмеологічний підхід, компоненти, критерії та рівні готовності, педагогічні умови, структурна модель підготовки.

Служинская Л. Б. Подготовка будущих менеджеров-экономистов к профессиональной самореализации – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Хмельницкий национальный университет, Министерство образования и науки, молодежи и спорта Украины. – Хмельницкий, 2012.

Диссертация посвящена исследованию проблемы подготовки будущих менеджеров-экономистов к профессиональной самореализации.

В ходе исследования определены особенности подготовки будущих экономистов-менеджеров в современных условиях: акцент на экономическую иноязычную подготовку; интеграция специальной профессиональной и иноязычной подготовки будущих менеджеров-экономистов, подготовка к профессиональной самореализации, использование в учебном процессе компетентного и акмеологического подходов. Уточнены сущность, смысл и структура готовности к профессиональной самореализации будущих менеджеров-экономистов. Определены компоненты сформированности

готовности к профессиональной самореализации будущих менеджеров-экономистов (целемотивационный, предметно-практический, личностный, смысловой, рефлексивный). В соответствии с этими компонентами были избраны такие критерии: осознание целей подготовки, интересы профессиональной деятельности, самостоятельность в профессиональной деятельности, сформированность мыслительных действий, готовность к самообучению и саморегуляции. В качестве показателей были использованы такие: система ценностных ориентаций, уровень сформированности установок, уровень сформированности специально-практических умений и навыков, уровень сформированности коммуникативных и организационных умений, уровень сформированности профессиональной подготовки, уровень сформированности толерантности, уровень усвоения профессиональных знаний, уровень усвоения способностей руководителя, уровень самооценки, уровень профессионального самосознания. Показатели распределялись по уровням готовности: высокий, достаточный, удовлетворительный и низкий.

Конкретизирована сущность акмеологического подхода, который в исследовании рассматривается как фактор повышения эффективности профессиональной подготовки будущих менеджеров-экономистов и способствует формированию практических умений выполнять конкретные профессиональные действия.

Теоретически обоснована совокупность педагогических условий формирования готовности будущих менеджеров-экономистов к профессиональной самореализации, а именно: повышение познавательного интереса к профессиональной самореализации в процессе самообразования; повышение мотивационных установок к профессиональной самореализации; введение акмеологического подхода в учебно-воспитательный процесс ВУЗа экономического профиля; разработка и использование комплекса тренинговых занятий; социокультурный подход к языковому образованию будущих менеджеров-экономистов. Реализация педагогических условий проводилась посредством системного и систематического внедрения акмеологического подхода во время изучения предметов экономического профиля и иностранного языка. В качестве основных средств реализации педагогических условий было использовано учебно-методическое обеспечение, которое содержит аутентичские материалы и комплекс речевых упражнений для формирования у будущих менеджеров-экономистов готовности к профессиональной деятельности на основе акмеологического подхода.

Разработана модель подготовки будущих менеджеров-экономистов, которая гипотетически отображает эффективность использования акмеологического подхода, в соответствии с экспериментальной методикой подготовки специалистов экономической деятельности. В модели отображена взаимосвязь таких составляющих, как цель профессиональной подготовки будущих менеджеров-экономистов, научные подходы, принципы,

педагогические условия обучения, критерии, компоненты, показатели и уровни готовности студентов, что отображается в результате проведенного экспериментального исследования – сформированной готовности будущих менеджеров-экономистов к профессиональной деятельности в экономической сфере. Доказана действенность модели при наличии использованных в исследовании педагогических условий.

Результаты проведенного исследования подтверждают эффективность педагогических условий и модели профессиональной подготовки будущих менеджеров-экономистов при использовании акмеологического подхода.

Ключевые слова: менеджеры-экономисты, профессиональная подготовка, готовность к профессиональной деятельности, акмеологический подход, критерии, показатели и уровни готовности, педагогические условия, структурная модель.

Sluzhynska L. B. Preparing future managers economy experts for professional selfrealisation – On the manuscripts rights.

Thesis of obtaining the Scientific Degree of the Candidate of Pedagogical Sciences in specialty 13.00.04 – The Theory and Methodology of Professional Education. – Khmelnytsky National University, The Ministry of Education, Science, Youth and Sports of Ukraine, Khmelnytsky, 2012.

The dissertation deals with the problem of future managers and economists to professional fulfillment based on akmeological approach. The essence of the content and structure of commitment to professional fulfillment future managers and economists, the criteria and the level of its formation, the nature specified akmeological approach. The features of future managers and economists in modern terms: accentuation focus on economic and foreign language training future professionals, integration of special vocational and foreign language training future managers and economists, preparation for professional fulfillment, usage in education akmeological approach. The author has analyzed a set of pedagogical conditions of readiness for future managers and economists to professional fulfillment. The model of future managers and economists from akmeological approach.

Key words: future managers economy experts, professional training, readiness to professional activities, akmeological approach, criteria and levels of readiness, pedagogical conditions, structural model training.